

Wie heeft God gemaakt?

door ds. Jenno Sijtsma

Als u bovenstaande titel opmerkelijk vindt, kan ik u alleen maar helemaal gelijk geven. Ook ik moest wel even slikken toen ik deze titel zag, en dan ook nog met de ondertitel: *Op zoek naar een allesverklarende theorie*. Maar nu ik het boek gelezen heb en meerdere pagina's zelfs meer dan eens, kan ik u verzekeren dat in dit boek ongelooflijk veel materiaal wordt aangeboden dat uitgebreid ingaat op het bestaan van God, wie Hij is en wie de mens is.

Allereerst iets over de auteur Edgar H. Andrews. Hij is emeritus hoogleraar materiaalkunde aan de universiteit van Londen en internationaal expert op het gebied van polymeren (grote moleculen). In 1967 richtte hij de afdeling materiaalkunde op aan het Queen Mary College van die universiteit. Daar begon hij als rector en later werd hij decaan technische wetenschappen. Hij heeft niet alleen meer dan honderd (!) wetenschappelijke studies en boeken gepubliceerd, maar ook twee bijbelcommentaren en verscheidene werken over wetenschap, religie en theologie.

De Godhypothese

Over de titel van het boek schrijft prof. dr. ir. Kees Roos - emeritus hoogleraar wiskunde aan de TU Delft - in het voorwoord bij deze Nederlandse vertaling dat die ontleend is aan een favoriete vraag van de sceptici: Als God alles gemaakt heeft, wie heeft God dan gemaakt? Voor de auteur is het geen vraag dat God (er) is, en dat wij door Hem bestaan. Andrews treedt in dit boek in discussie met hedendaagse wetenschappers die het publiek ervan proberen te overtuigen dat de wetenschap heeft aangetoond dat er geen God is.' Het is niet de bedoeling van de geleerde auteur om het bestaan van God te bewijzen, integendeel zijn uitgangspunt is het bestaan van God. Hij

noemt dat de ‘Godhypothese’, en in heel zijn boek toont hij aan dat die hypothese tot een opmerkelijk aantal conclusies leidt die GETOETST kunnen worden aan de menselijke ervaring, en dat zelfs inclusief de wetenschappelijke waarnemingen. Hij bespreekt niet alleen de bevindingen van de moderne natuurkunde (zijn eigen vakgebied), maar gaat ook in op vragen met betrekking tot de oorsprong van het universum. Dat betekent dat er diepgaand nagedacht wordt over het ontstaan van de tijd, de natuurwetten en al hun aspecten, het leven, het menselijk verstand en de moraal. En, zo merkt hij op, ‘op die manier kunnen we de vooronderstellingen van de Godhypothese en die van het atheïstisch naturalisme met elkaar vergelijken’, waarna uiteraard de conclusie luidt dat ‘de Godhypothese zonder meer en in elk opzicht superieur is’. En de wetenschap...?

Geen verklaring

Wetenschap verklaart niets, zo betoogt Andrews. Neem bijvoorbeeld de zwaartekracht. De zwaartekracht betekent dat we met beide benen op de grond kunnen blijven staan, en we kunnen die kracht ook meten. Maar de wetenschap vertelt ons niet *waarom* de zwaartekracht bestaat, en ook Einstein heeft daar met zijn algemene relativiteitstheorie geen verklaring voor geboden. De wetenschap, het wetenschappelijk onderzoek en allerlei wetenschappelijke ideeën helpen ons ontegenzeggelijk beter te begrijpen hoe het universum werkt, maar tegelijkertijd stuit men daarbij op grote onverklaarbare geheimenissen - zoals gekromde ruimtetijd waarin we gewoon in wegzakken. Niet voor niets zei de grote geleerde J. B. S. Haldane: ‘Het universum is niet alleen vreemder dan we denken, het is ook vreemder dan we *kunnen* denken.’

Hypothese nodig

Elke keer als we iets willen onderzoeken dat buiten het directe bereik van onze zintuigen ligt, beginnen we met een hypothese.

Vandaaruit redeneren we en proberen we ertoe te komen dat er conclusies aan verbonden kunnen worden die overeenkomen met de werkelijkheid. Zo gaat de auteur, met de joods-christelijke geschriften uit van de 'hypothetische' benadering, waarin het bestaan van God wordt aangevoerd als een aanname, als een fundament, waaruit vervolgens conclusies getrokken kunnen worden. Wij waren er niet bij toen God de wereld schiep en dus moet het ons geopenbaard worden. In en vanuit die hypothetische benadering is openbaring een gegeven en tegelijk bewijst en verklaart die hypothese het bestaan van God niet. (Maar dat geldt voor meer dingen die onverklaarbaar zijn, en de auteur noemt er vier: de oorsprong van het universum, van de natuurwetten, van het leven en van het verstand en de gedachten). Maar, aldus Andrews, de uitspraak in Genesis: 'In den beginne schiep God de hemel en de aarde' komt echt 100% overeen met het huidige wetenschappelijke geloof in een oerknal als begin van het universum. Bovendien, we moeten niet vergeten dat de oerknaltheorie of het 'standaardmodel' van het universum 'niet meer is dan een wetenschappelijk model.

Het is het scenario dat werd bereikt door met behulp van berekeningen terug te gaan in de tijd aan de hand van het huidige inzicht dat de ruimte uitdijt en overal gelijkmatig doortrokken is van een 'achtergrond' van elektromagnetische straling, en wat strookt met een oorspronkelijk, superheet en samengeperst universum'.

Voor de man in de straat

Wat de oerknal betreft zegt de auteur voorin het boek nog het volgende: 'De lezer zou zich kunnen afvragen waarom ik niets zeg over de ideeën van creationistische astronomen als Hartnett, Humphreys, Lisle en Setterfield. Ik ben op deze en andere zaken niet ingegaan omdat het een boek is voor 'de man in de straat', en het zou averechts werken als ik een impasse creëer door dieper in te gaan op allerlei moeilijke (maar ongetwijfeld waardevolle) creationistische theorieën die door de

meeste kosmologen niet aanvaard worden. Ik wil met dit boek laten zien dat de reguliere wetenschap ook middelen heeft die de Godhypothese kunnen bevestigen. Anders zou ik mij schuldig maken aan het houden van een pleidooi voor een specifieke richting. Ik ga dus niet verder op deze dingen in omdat het de gemiddelde lezer zal afleiden van het hoofdthema van het boek, namelijk dat naast de theorie van de macro-evolutie, de bijbelse wereldvisie heel goed kan samengaan met de huidige wetenschappelijke consensus.’

De natuurwetten

Zonder natuurwetten kan de wetenschap niet bestaan. Maar er dienen zich vragen aan als: waar komen ze vandaan, hoe werken ze, en waarom blijven ze onveranderd van kracht? De atheïsten veronderstellen dat ze de oorsprong van de natuurwetten kunnen verklaren (!) door een beroep te doen op dingen als ‘symmetrie van de lege ruimte’. Maar, zegt Andrews, stel dat het inderdaad zo was, dan blijft de moeilijke vraag: Waarom heeft de ‘lege ruimte’ deze veronderstelde symmetrieën?

Een andere vraag is waarom de structuur van het stoffelijk universum wiskundig is. Wiskunde is toch alleen maar een product van het menselijk denken? De auteur laat in een prachtig betoog zien dat de Godhypothese op deze vragen een kant-en-klaar antwoord heeft. Want als God de Schepper is van het universum en van de wetten die het besturen, en als de mens naar het beeld van God is geschapen als rationeel, intelligent wezen, dan ‘is het absoluut mogelijk - zelfs noodzakelijk - voor de mens om Gods gedachten te ‘traceren’ of *na* te denken’ dat is ‘herdenken’ (Kepler) en ‘de gedachten van God te kennen’ (Hawking). Als God een wiskundige is, moet de mens ook een wiskundige zijn. Maar als er geen God is en de mens een evolutionair ongelukje is, is er geen enkele reden waardoor we in staat moeten zijn om de wiskundige structuur van het universum te begrijpen, laat staan herkennen’.

Conclusie

Andrews is duidelijk en glashelder in zijn betoog, ook al zijn er soms formuleringen die diep nadenken vragen. Maar hij is helder als hij als het ware zijn conclusie geeft over de bijbelse Godhypothese die drie dingen suggereert. In de eerste plaats stelt zij dat de kosmos ‘beheerst’ wordt door vaste, rationele en universele natuurwetten, die de vrucht zijn van een rationele, almachtige en alomtegenwoordige Schepper wiens aard ‘niet verandert’. In de tweede plaats stelt de Godhypothese dat deze natuurwetten geen op zichzelf staande, onafhankelijke principes zijn die los van hun Schepper bestaan, maar de voortdurende uitdrukking zijn van Zijn wil en verstand. In de derde plaats laat deze hypothese ook toe dat God de vrijheid heeft om ‘van gedachten te veranderen’ en op een andere, *wonderbaarlijke* manier in de natuurlijke wereld te werken. Gods absolute macht en Zijn absolute volmaaktheid gaan hand in hand.

Ten slotte

Er komt machtig veel in dit boek aan de orde, vooral waar Andrews duidelijk aantoont dat atheïsten als Dawkins en anderen pertinent de plank misslaan met hun visies en veronderstellingen. Zonder een *werkend systeem* kan natuurlijke selectie nooit werkzaam zijn en het is zonder meer helder dat de Godhypothese hier de juiste weg wijst. Maar ook dient de lezer te beseffen dat het werk van God ons vermogen om het te begrijpen overstijgt. Het boek van Andrews is rijk aan visie en gedachten, die zeker in deze tijd waarin velen die God niet meer denken nodig te hebben of niet meer in Hem geloven, op wetenschappelijk verantwoorde manier tot een juist inzicht kunnen komen.

Doe ik de auteur van dit verbazingwekkende, veelomvattende, zeer interessante en bovenal verrijkende boek met mijn woorden recht? De vraag stellen is haar beantwoorden en ik zeg volmondig: nee, ik doe hem geen recht. Maar omdat er zo onnoemelijk veel meer in dit boek aan de orde komt, is

bovenstaande uitsluitend bedoeld om u te interesseren voor dit belangrijke werk. Helder verwoordt Andrews het zelf, als hij zegt dat zijn boek een onderzoek is naar ‘hoe de bijbelse Godhypothese voorziet in een begrijpelijke, intellectueel consistente en geestelijk bevredigende visie op het bestaan, die zowel het menselijk leven als het universum en al wat daarin is, omvat’. En dat is naar mijn gevoel zonder meer waar!